

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з «Економічної теорії»

на тему:

«Динаміка та фактори економічного зростання національної економіки»

Студента 2 курсу групи Ф–22

Напрямку підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Вацика Я. В.

Керівник Хопчан В. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

м. Тернопіль – 2016 рік

План

Вступ

1. Теоретичні засади економічного зростання.
2. Фактори, типи та показники економічного зростання.
3. Оцінка сучасного стану економічного зростання національної економіки.
4. Шляхи забезпечення стабільності економічного зростання в Україні.

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Актуальність досліджуваної мною теми полягає в тому, що саме економічне зростання для будь-якої країни є центральною проблемою та основним показником її розвитку і добробуту. Адже економічне зростання є змінною результатів функціонування економіки, а також характеризує економічне життя будь-якої країни. Тому на сьогодні важливо знати: як досягти економічного зростання; і відповідно, шляхи вирішення проблем, які при цьому виникають. Для цього слід визначити, як воно забезпечується і що є його джерелом, проаналізувати сутність і темпи економічного зростання.

Про найважливіші показники, які використовуються при міжнародних порівняннях й характеризують розвиток народного господарства говорить рівень економічного зростання. Це поняття пов'язане з кількісною зміною обсягів виробництва і споживання ВВП.

Велика кількість робіт як вітчизняних так і закордонних авторів присвячені проблемам економічного зростання. Такими дослідниками були: А. Гальчинський і С. Львовичкіна, А. Вожжова, а також багато уваги було представлено чинникам економічного зростання у роботах А. Голуба, Р. Аренда, В. Геєца.

Ще одним дослідником є К. Маркс, який у своїй праці «Капітал» на макрорівні заклав методологію економічного зростання. Він визначив причини економічної рівноваги, суперечності у розвитку капіталізму, спираючись на теоретико-економічні аргументи.

Проблеми економічного зростання і досі є дискусійними і складними, адже, вони досліджувались представниками різних течій та економічних шкіл: фізіократами, меркантилістами, марксистами, інституціоналістами, та представниками посткейнсіанських і постмонетарних течій. Здебільшого перейнятими цією проблемою були зарубіжні наукові дослідження, до того ж питання розглядаються на макроекономічному рівні.

У процесі еволюційного розвитку макроекономічного регулювання забезпечення економічного зростання є головним елементом «багатокутника

економічних цілей», розкритого в процесі еволюції економічної теорії. Це питання в сучасних умовах розвитку України набуває особливої актуальності, а також характеризується більшою складністю, відсутністю необхідного фінансового забезпечення, нерозробленістю теоретичної бази та економіки – математичних моделей оцінки й прогнозування економічного зростання і його впливу на збалансованість економіки.

Багато відомих економістів завжди виявляли глибокий інтерес до джерел економічного зростання в практичній економічній політиці. Це питання висвітлювалось в працях Пола А. Семюелсона, Вільяма Д. Норгауза, Р. Дорнбуша, Стенлі Фішера, Мілтона Фрідмана, Франко Модільяні й Роберта Солоу, Джеймса Тобіна, А. Пігу, Артура Лафера.

Для українських економістів, таких як: С.Д. Дзюбик, В.М. Геєць, В. Литвицький, І. Лукінов домінуючим питанням є виявлення можливостей стимулювання економічного зростання в умовах української економіки.

Загальноприйнятого підходу до дослідження якісного економічного зростання країн не існує, зважаючи на внутрішню складність і системність даної наукової категорії. Адже якість економічного зростання визначається структурними та інституціональними зрушеннями в економіці в руслі загальносвітових тенденцій соціалізації та гуманізації економічного розвитку і може бути оцінена показниками зростання життєвих стандартів життя населення. У центрі такої парадигми суспільно-економічного поступу знаходиться безпосередньо людина, людська особистість із притаманними їй потребами та інтересами.

Багато дослідників пропонують оцінювати якість економічного зростання у контексті показників розвитку людського потенціалу, а саме за такими критеріями, як зниження дитячої смертності, скорочення неписьменності серед дорослого населення, зростання тривалості життя. Слід зазначити також, що значний вплив на розвиток економічного зростання в Україні та формування належних стандартів життя населення здійснює такий чинник як поширення бідності в країні. Проте якщо враховувати розмір отримуваних доходів із

домогосподарств, порівняно і гарантованими державою соціальними стандартами (прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата), а також частку витрат на харчування в структурі загальних споживчих видатків, то загальна ситуація з бідністю в Україні виглядає набагато менш оптимістичною, як про це говорять експерти програми розвитку ООН (ПРООН).

Таким чином можна сказати, що економічне зростання створює можливості забезпечувати постійно зростаючі потреби людей в товарах і послугах, вирішувати фундаментальні проблеми соціально-економічного розвитку, проблеми обмеженості економічних (виробничих) ресурсів.

Мета курсової роботи: дослідити стан економічного зростання та національної економіки в Україні та світі, визначити фактори та показники економічного зростання, а також оцінити сучасний стан стабільності економічного зростання.

Для досягнення мети в роботі поставлені і вивчені такі завдання:

- з'ясувати суть економічного зростання та національної економіки;
- визначити фактори і показники економічного зростання;
- оцінити сучасний економічний стан розвитку української економіки;
- виявити позитивні та негативні риси економічного зростання в Україні;
- окреслити шляхи забезпечення стабільності економічного зростання в Україні.

1. Теоретичні засади економічного зростання

Економічне зростання є однією з найважливіших суспільних проблем, до якої постійно звернута найпильніша увага економістів і політиків. Саме темпи економічного зростання визначають динаміку економічного розвитку країни, її авторитет на міжнародній арені й історичні перспективи. [14, ст. 180]

Економічне зростання – це збільшення обсягів виробничих потужностей або ВВП за умов повної зайнятості.

Економічне зростання відносять до найважливіших показників, які характеризують розвиток народного господарства та використовуються при міжнародних порівняннях.

Перші дослідження питань економічного зростання були виконані відомими економістами А. Смітом і Т. Мальтусом, які виділяли землю як найбільш важливий фактор економічного зростання. [4]

Проблеми економічного зростання особливо гостро постали перед людством у ХХ ст., але це не означає, що вони нікого не хвилювали раніше. Уперше про економічне зростання заговорили меркантилісти, а більш-менш предметно цю проблему поставив фізіократ Ф. Кене. Економічне зростання є надзвичайно складним явищем і його проблеми були відображені в працях багатьох вчених-економістів різних економічних напрямів.

Вагомий внесок у розвиток теорії економічного зростання зробили такі видатні вчені як: Дж. С. Міль, Т.Дж. Гелбрейт, Дж. М. Кейнс, Р. Харрод, Е. Домар, У.К.Мітчелл, Р. Солоу, Т. Веблен, а також представники як російської, так і української економічної науки – М. Кондратьєв, Туган-Барановський та ін.

На думку Дж. С. Міля, економічне зростання визначається через приріст багатства, обумовлений величиною наявних факторів виробництва та їх продуктивністю

Розглядаючи теорію економічного зростання можливо виділити три загальні напрями:

– неокейнсіанство;

- неокласицизм;
- інституціоналізм.

Найвідоміша модель неокейнсіанської теорії є модель Харрода–Домара. Основними категоріями в цій моделі є сукупний попит та дохід, сукупні заощадження та інвестиції. Але слід зазначити, що Р. Харрод та Е. Домар працювали над моделями зростання окремо [9, ст. 393].

Р. Харрод, у своїй моделі досліджує взаємини зростання робочої сили, доходу на душу населення і готівкового капіталу. Модель Харрода визначається формулою:

$$\frac{\Delta Y}{Y_{t-1}} = \frac{1}{\frac{\beta}{s} - 1} = \frac{s}{\beta - s}$$

де $\frac{\Delta Y}{Y_{t-1}}$ - темп зростання доходу; s' - гранична схильність до заощадження; β - акселератор, $\frac{s'}{\beta - s'}$ - гарантований темп економічного зростання.

Проте Є. Домар розробив "головне управління рівноважного зростання", де розвиток (зростання) розглядається як кількісне явище, як глибокі структурні зміни, що охоплюють основні галузі народного господарства. Модель Домара має вигляд:

$$\frac{\Delta Y_t}{Y_{t-1}} = \frac{\Delta I_t}{I_{t-1}} = a \cdot \frac{1}{S'}$$

де a' - гранична продуктивність капіталу; $1/S'$ - мультиплікатор інвестицій. [4]

Модель Е. Домара схожа з моделлю Р. Харрода тим, що і у Е. Домара норма врівноваженого зростання залежить від певного співвідношення між зростанням доходів та інвестиціями. Тому в економічній літературі обидві ці моделі дістали назву моделі Харрода–Домара, у зв'язку з тим, що вони доповнюють одна одну.

Іншим типом моделі економічного зростання є неокласична модель, яка була розроблена лауреатом Нобелівської премії Робертом Солоу. Ця модель дає змогу дослідити основні фактори виробництва такі як: праця, капітал, технологічні зміни. Вони впливають на динаміку обсягу виробництва, коли

економічна система перебуває у рівноважному сталому стані. Перевагою моделі Солоу є розмежування цих факторів і поступове дослідження впливу кожного з них на процес довгострокового зростання національного доходу. Так можна сказати, що неокласична теорія економічного зростання будується на критиці кейнсіанської теорії. [9, ст. 394]

Неокласичні моделі зростання базуються на виробничій функції, розробленій американськими вченими: математиком Ч. Кобом і економістом П. Дугласом.

Виробнича функція Кобба-Дугласа – це макроекономічна модель економічного зростання, яка розкриває функціональну залежність обсягів виробництва і доходу від двох факторів – капіталу і праці.

Виробнича функція Кобба-Дугласа має вигляд:

$$Y = AK^{\alpha} * L^{\beta}$$

де Y – обсяг виробництва, доходу;

K – капітал;

L – праця;

A – коефіцієнт пропорційності.

α та β – коефіцієнти еластичності обсягів виробництва (доходу) на 1% приросту відповідних факторів виробництва. Припускалося, що $\alpha + \beta = 1$.

Оскільки $\alpha = 1 - \beta$, то дану модель можна представити у такому вигляді:

$$Y = AK^{1 - \alpha} * L^{\beta}$$

Функція Коба – Дугласа і сьогодні використовується для оцінки окремих факторів зростання, особливо технічного прогресу. Все це означає, що тут відображається екстенсивне економічне зростання (зростання за рахунок збільшення кількості капіталу і праці) і не враховується дія інтенсивних чинників (підвищення ефективності виробництва), насамперед НТП.

Тобто, неокласична модель економічного зростання Р. Солоу дає можливість дослідити механізм впливу основних факторів виробництва та їх вплив на динаміку обсягів виробництва, коли економічна система перебуває у рівноважному стані. Р. Солоу розмежував фактори виробництва та поступово досліджував вплив кожного на процес довгострокового зростання національного

доходу. Фактор землі в моделі Солоу був опущений зважаючи на малу ефективності в економічних системах, що характеризуються високим технологічним рівнем, і тому обсяг випуску залежить від трудових і виробничих факторів. Тому модель економічного зростання Р. Солоу має такий загальний вигляд:

$$Y=f(K,L),$$

де K – капітал; L – капітал [12, ст. 255].

Також значний внесок у розвиток цієї теорії зробив Дж. Б. Кларк, який детально проаналізувавши проблему продуктивності кожного з факторів і вказав на те, що віддача фактора зменшується в міру того, як йому віддають перевагу і кількісно зростає його використання. Тому він формулює закон спадної віддачі факторів виробництва. Кларк вважає, що співвідношення між факторами виробництва є важливою передумовою зростання. Він пропонує свою схему факторів виробництва, яка складається не з трьох, а з чотирьох факторів: капітал у грошовій формі, капітальні блага (засоби виробництва і земля), діяльність підприємця та праця працівника. Кожен із зазначених факторів, має свою специфічну продуктивність, яка винагороджується доходом, грошовим капіталом. Грошовий капітал – це дохід банкіра у формі процента [11, ст. 62 – 63].

Кларк змінює теорію споживчого попиту на теорію вибору факторів виробництва. Оскільки в його розумінні кожен підприємець намагається знайти таку комбінацію факторів, яка б гарантувала мінімізацію витрат та максимізацію доходу.

Кейнсіанська теорія стала кроком вперед у розвитку економічної теорії. Вона пояснила чинники економічних криз (товарів багато, а попит малий і навпаки), а також способи, методи підтримки економічного розвитку, які викладені у так званій кейнсіанській теорії «повної зайнятості».

Дж. М. Кейнс зробив висновок, що обсяг виробництва залежить не від пропозиції, як вважали класики, а від «ефективного попиту», такого як попит на робочу силу та засоби виробництва. Оскільки вважав, що стихійний механізм ринкової економіки не може забезпечити рівновагу між попитом і пропозицією, в

результаті чого виникає неповна зайнятість людських та матеріальних ресурсів, що приводить до застою і спаду виробництва. Причиною цього він вважав недостатній сукупний попит на ринку товарів на робочу силу, засоби виробництва, які залежать від інвестицій.

Центральною ланкою кейнсіанської макроекономічної моделі став сукупний попит, тобто попит, який є рівний сукупній пропозиції. Сукупну пропозицію Кейнс трактував величиною незалежною, а сукупний попит – змінною, впливаючи на яку можна досягти рівноважного стану економіки.

Для обґрунтування цього положення вчений використав свою теорію мультиплікатора економічного зростання.

Мультиплікатор – це множник чи числовий коефіцієнт, який показує залежність змін національного доходу від змін обсягу інвестицій [1, ст. 257].

Ефект мультиплікації доходу полягає в тому, що збільшення обсягу інвестицій в певну галузь і певні підприємства сприяє розширенню виробництва у суміжних та сировинних галузях. Це призводить до зростання зайнятості, адже відкриваються додаткові робочі місця. Зростання зайнятості збільшує доходи людей, що стимулює зростання сукупного попиту. Доходи, що виникають на основі нового розширення виробництва і збільшення зайнятості, зумовлюють новий, додатковий попит, у тому числі і на товари і послуги особистого споживання працівників, що влилися у виробництво, викликане зростанням попиту. Це зумовлює зростання виробництва у галузях, що виробляють предмети споживання.

Таким чином, в основі ефекту мультиплікації є механізм залежності споживання від доходу, тобто механізм який перетворює зростання інвестицій в цілу серію наступних зростань сукупного попиту та національного доходу. Зростання схильності до споживання через мультиплікаційний механізм вивчає визначає увесь процес зростання економіки в кейнсіанській теорії економічного зростання [1, ст. 259].

Виникнення нової течії на стику політекономії та соціології отримало назву інституціоналізм. Особливістю інституціоналізму є критика неокласичної теорії

ринку. Представники цього напрямку не погоджуються з вузькою методологією неокласиків, яка ігнорує роль соціальних, соціально-психологічних, політичних факторів у формуванні механізму. Вони відзначають значущість структурних та інституціональних особливостей реальної економіки.

Сутність теорії економічного зростання в інституціоналізмі базується на урахуванні впливу всієї сукупності суспільних відносин і необхідності державного втручання в економіку.

На сьогоднішній день теорія економічного зростання вирішує два ключові питання:

- ендогенний механізм зростання;
- зняття обмежень у ранніх моделях зростання.

Під впливом ендогенного механізму в теоріях зростання відбувається перегляд поглядів на конкуренцію, роль інститутів, поведінку фірми, природу інновацій, роль грошей в економіці і, як наслідок, здійснюється трансформація теорії економічного зростання.

Щодо другого питання, під обмеженнями мається на увазі роль міжнародної конкуренції та розподіл ресурсів у глобальній економіці, вплив інституційних факторів та закладений в ранніх концепціях подолання уявлення про «нейтральності» значущих економічних змінних зростання.

Сутність поняття «економічне зростання» можна, також, визначити як кількісне збільшення та якісне вдосконалення за відповідний період результатів виробництва (товарів, послуг) та його основних факторів. У західній літературі під цим терміном прийнято розуміти збільшення обсягів товарів і послуг, створених за даний період. Тому, можна вважати, що головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету [18, ст. 110 – 121].

Таким чином ми можемо сказати, що розвиток таких економічних теорій сприяє розвитку економічного зростання. Адже економічне зростання є однією із

макроекономічних цілей, досягнення якої сприятиме підвищенню рівня життя країни.

Економічне зростання збільшує виробничі можливості економіки, дозволяє розв'язати проблему обмеженості ресурсів. Завдяки йому створюються нові види ресурсів, нові ефективні технології виробничих процесів, що дозволяє збільшувати та урізноманітнювати виробництво товарів та послуг, підвищувати якість життя. Але саме по собі економічне зростання не може вирішити чисельні економічні, соціальні, екологічні та інші проблеми.

Крім того виділяють певні недоліки, такі як:

1) необхідно жертвувати поточним споживанням, щоб забезпечити економічне зростання та мати можливість збільшити споживання (добробут) у майбутньому.

2) із зростанням запасу капіталу додатковий обсяг випуску, що виробляється за допомогою додаткової одиниці капіталу (додаткових інвестицій) зменшується.

3) використання багатьох винаходів та нововведень (таких, як виробництво пластмас, синтетичних волокон, хімічних добрив, отримання атомної енергії тощо), хоча і прискорило економічне зростання, але призвело до забруднення навколишнього середовища, до загрози екологічної катастрофи.

2. Фактори, типи та показники економічного зростання

Економічне зростання є центральною економічною проблемою, яка стоїть перед усіма країнами. За його динамікою судять про розвиток національних економік, про життєвий рівень населення, про те, як вирішуються проблеми обмеженості ресурсів. Також під економічним зростанням слід розуміти збільшення обсягів товарів і послуг, створених за певний період.

Економічне зростання визначають за багатьма факторами, зокрема основними з них є: фактор пропозиції, фактор попиту та фактор розподілу.

Фактори пропозиції зумовлюють фізичну здатність економіки до зростання їх є чотири:

- 1) кількість та якість природних ресурсів;
- 2) кількість та якість трудових ресурсів;
- 3) обсяг капіталу країни;
- 4) технологія.

Саме ці фактори визначають спроможність до економічного зростання та забезпечують фізичну здатність економіки до збільшення обсягу виробництва. Фактори пропозиції включають природні ресурси такі як: земля, корисні копалини, водні ресурси, енергоносії, клієнт, лісові ресурси тощо; трудові ресурси: капітал (будівлі, установи); технології та інновації.

Фактори попиту характеризуються тим, що для реалізації зростаючого виробництва потенціалу в економіці треба забезпечити повне використання збільшених обсягів всіх ресурсів. А це потребує рівня сукупних витрат, тобто сукупного попиту. сповільнює економічне зростання, бо не забезпечує повного використання ресурсів.

До чинників розподілу відносять саме розподіл природних, трудових і фінансових ресурсів країни, який повинен організовуватись таким чином, щоби більшою мірою сприяти економічному росту (приросту продукції, поліпшенню її якості й вдосконаленню виробництва) [10, ст. 200].

Розрізняють потенційні та фактичні темпи зростання. Потенційні темпи розвитку – це ті, суспільство яких може досягти на межі своїх виробничих можливостей, тобто коли воно реалізується за принципом «мінімум витрат – максимум виробництва». Фактичні темпи можуть бути нижчими за потенційні у зв'язку з недовикористанням наявних виробничих факторів, особливо з причин прийняття помилкових управлінських рішень.

Як уже зазначалось вище, до основних факторів економічного зростання належать: капітал, земля та підприємницькі здібності. Усі вони по різному впливають на ВВП, але кожен з них становить сукупність взаємопов'язаних факторів.

Так, можна сказати, що в основі сучасного типу економічного зростання лежить поглиблення науково-технічної революції (НТР), початок якої відносять до середини 50-х рр. ХХ ст. Другу половину цього століття прийнято вважати епохою бурхливого прогресу науки і техніки, що зумовила революційний перевороту технологічному способі виробництва.

Головною особливістю сучасного етапу НТР є зрощування нових індустріальних технологій з мікроелектронікою та комп'ютерною технікою. Усе це різко підвищує ефективність виробництва, а також зумовлює його урізноманітнення та динамічне пристосування до запитів споживачів.

Нова якість економічного розвитку тісно пов'язана зі зміною його напрямку, що знаходить своє виявлення у посиленні соціальної спрямованості економічного зростання. Особливо це виявляється в зростанні ролі людини у виробничому процесі, що є першою характерною рисою нової якості економічного розвитку.

НТР охоплює всі сфери і напрями діяльності людини, що свідчить про її універсальний, загальний характер. Усе це має принципове значення для динаміки, масштабів, якості економічного розвитку суспільства, відповідно активізує пошук економістів різних шкіл і напрямів щодо подальшої наукової розробки теорій і моделей економічного зростання [13, ст. 256-258].

Збільшення обсягу національного виробництва може досягатися, по-перше, за рахунок збільшення кількості факторів та, по-друге, через підвищення

ефективності їх використання. Тому розрізняють два основні типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний.[10, ст. 213]

Екстенсивний тип – це спосіб збільшення обсягів виробництва внаслідок кількісного приросту всіх факторів виробництва, насамперед зростання трудових ресурсів, за незмінного якісного рівня технічної основи виробництва та інших факторів. [15, ст. 181]

Цей тип економічного зростання забезпечується за рахунок кількісного збільшення обсягів функціонуючих факторів виробництва і практично за збереження незмінними їх попередніх техніко-технологічних параметрів. Екстенсивний шлях розвитку народного господарства посилює витратний характер економіки. можна сказати, що економіка України розвивається на екстенсивній основі. Так, енерговитрати на одиницю продукції в Україні є вдвічі вищі, ніж у США, і у тричі, ніж у Західній Європі. Значне економічне зростання України базується саме на цьому типі розвитку, передусім за рахунок сировинних галузей, а отже, низького рівня доданої вартості. Тобто, екстенсивний тип передбачає збільшення випуску продукції при використанні додаткових ресурсів: засобів виробництва, робочої сили. При такому шляху розвитку потрібна додаткова зайнятість населення, але не обов'язково підвищення його кваліфікації. [4]

Екстенсивний тип значною мірою пов'язаний з інтенсивним, але для того щоб перейти на нього потрібно вдосконалити всі елементи економічної системи.

Інтенсивний тип економічного зростання – це збільшення виробництва товарів і послуг на основі підвищення ефективності використання ресурсів - підвищення кваліфікації працівників, поліпшення використання реального капіталу, застосування принципово нових машин і механізмів, кращої організації господарської діяльності тощо. [10, ст. 215]

Цей тип розвитку пов'язаний із ефективністю розвитку виробництва, а також сприяє підвищенню продуктивності праці.

Для кожного з цих типів характерний свій рівень темпів зростання. При інтенсивному типі темпи звичайно нижче в порівнянні з можливостями

екстенсивного розвитку. Інтенсивний тип розвитку пов'язаний з постійними структурними перебудовами, з ламкою старих господарських пропорцій і формуванням нових. Структурні перебудови вимагає перегрупування в ресурсах, вироблення нових стратегій розвитку та процесу їх просування. Зміна господарської організації, а також її модернізація вимагають зусиль, капіталів і часу, що скорочує потенціал нарощування обсягів виробництва [4].

Виділяють такі показники економічного зростання:

- 1) Абсолютний приріст продукту показує на яку величину даний обсяг (звітний чи поточного періоду) суспільного продукту більший (менший) від обсягу продукту базисного періоду.

$$A_n = \text{ВВП}_1 - \text{ВВП}_0,$$

A_n – абсолютний приріст продукту; ВВП_1 – обсяг продукції у звітному або поточному періоді; ВВП_0 - обсяг продукції у базовому періоді.

- 2) Темп зростання показує у скільки разів (чи на скільки відсотків) обсяг продукту поточного (звітний) періоду більший (менший) від обсягу базисного періоду (року, місяця, п'ятиріччя тощо).

$$T_{зр} = \text{ВВП}_1 : \text{ВВП}_0$$

- 3) Темп приросту показує, на скільки разів чи відсотків зростає продукт за період, що розглядається.

$$T_{пр} = A_n : \text{ВВП}_0$$

- 4) Середньорічний темп зростання застосовують для аналізу динамічного ряду за декілька років. Темп приросту при економічному зростанні має плюсове значення, при скороченні обсягу виробництва — мінусове значення.

$$T_{зр(пр)} = 1/2(T_1, T_2, \dots, T_n),$$

де T – середньорічні темпи зростання;

Також до показників економічного зростання відносять:

- 1) збільшення реального ВВП або ЧНП або НД в абсолютних вимірниках за деякий період часу;
- 2) збільшення реального ВВП або ЧНП або НД на душу населення;

3) збільшення за деякий період часу реального ВВП або ЧНП або НД в розрахунку на одного зайнятого;

4) виробництво основних видів продукції на душу населення (рівень розвитку окремих галузей);

5) рівень та якість життя населення. [10, ст. 126]

Показники ефективності функціонування національної економіки найбільшою мірою характеризують рівень економічного розвитку, бо відбивають результативність використання основних факторів виробництва.

Серед численної групи цих показників найважливішими є:

1. продуктивність праці визначається як відношення випуску продукції до затрат живої праці.

2. трудомісткість праці – це зворотній показник, до продуктивності праці. Він показує, скільки необхідно суспільству затратити праці, щоб виготовити одиницю продукції.

3. капіталовіддача – це відношення обсягу продукції до основного капіталу.

4. капіталомісткість – це відношення вартості основних виробничих фондів до ВВП або національного доходу.

5. матеріаломісткість – відношення витрат використаних ресурсів (у грошовій формі) до виготовленої продукції. [13, ст.3 – 4]

Рівень економічного розвитку визначають на підставі показників рівня життя населення таких як: середня тривалість життя; рівень освіти населення, та ін.

Для визначення рівня якості життя нині міжнародні організації дедалі частіше використовують індекс людського розвитку [13, ст. 205].

На сьогоднішній час у економістів не існує єдиної точки зору щодо того, які темпи економічного зростання є найбільш прийнятними в сучасних умовах. Значна кількість вчених позитивно ставиться до стимулювання зростання економічних показників. Але існує й протилежна думка. Згідно цієї точки зору високі темпи економічного зростання можуть призвести до певних проблем,

насамперед екологічних. У зв'язку з цим доцільно дотримуватися нульового економічного зростання.

Наша країна повинна обирати свій особливий шлях подальшого розвитку. Яким він буде — залежить від багатьох чинників. Але в будь-якому випадку для отримання позитивного результату треба досконало вивчити теоретичні підходи до проблеми економічного зростання, зважити усі сильні та слабкі сторони кожної концепції. Саме беручи до уваги досвід, набутий ученими-економістами за минулі часи, викристалізовуючи з нього усе найкраще і відкидаючи помилкові судження, можна розробити найбільш прийнятну для нашої країни концепцію економічного зростання.

3.Оцінка сучасного економічного стану національної економіки

Економічне зростання в Україні, яке розпочалося після глобальної фінансово-економічної кризи, поступово набуває рис стійкого відновлення, компенсуючи втрачений потенціал.

За перші роки роботи нового уряду вдалося відновити дієву вертикаль виконавчої влади, реорганізувати роботу міністерств на засадах плановості та системності; розробити та прийняти Бюджетний і Податковий кодекси України; активізувати роботу із спрощення умов ведення бізнесу; відновити реалізацію інфраструктурних проектів із залученням приватного капіталу.

Підтвердженням ефективності прийнятих рішень стало досягнення макроекономічної стабільності, поліпшення умов діяльності суб'єктів господарювання та підвищення рівня добробуту громадян. Зростання ВВП у 2012 році становило 4,2 %, промислового виробництва – 11,2 % [3, ст. 5].

Проте динаміка ВВП України у 2014 р. залишається позитивною, але нестійкою, із формуванням з другого півріччя низхідного тренду. Сумарний ВВП за перше півріччя склав 2,6 %. Причому у другому кварталі темп прискорився порівняно з першим – з 2 % до 3 % (Рис. 1). Між тим, у третьому кварталі динаміка ВВП помітно погіршилась [7, ст. 5-6].

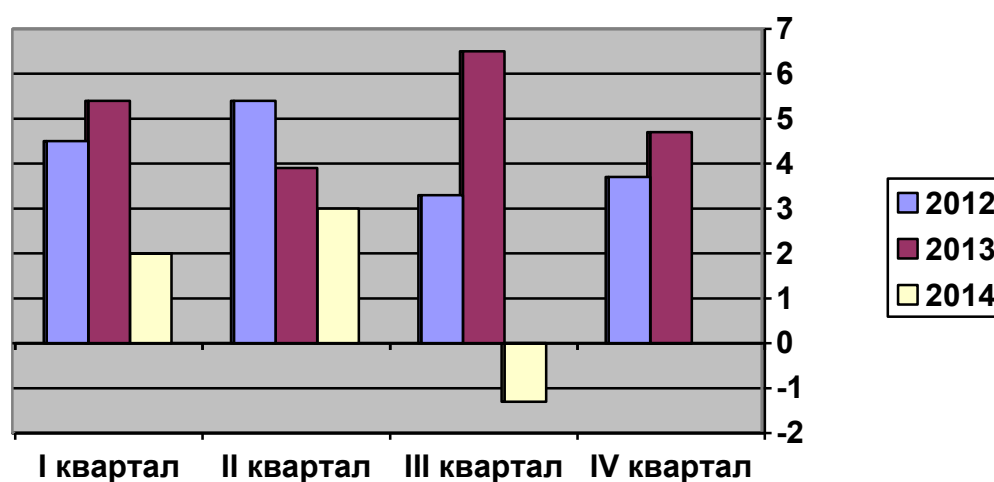

Рисунок 1. Поквартальна динаміка ВВП України у 2012-2014 рр., % до відповідного періоду попереднього року [7, ст. 5-6].

Головними рушіями економічного зростання першої половини року були добувна промисловість, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води, торгівля, транспорт та сфера операцій з нерухомим майном (6,5 %). Негативний внесок здійснювали будівництво та фінансова діяльність. Прискорення другого кварталу було забезпечене насамперед зростанням у сільському господарстві (на 11,4 %) та торгівлі, натомість переробна промисловість продемонструвала негативний показник.

З урахуванням зазначених особливостей формування валової доданої вартості (ВДВ) за видами економічної діяльності, найбільший внесок у формування приросту ВВП у першому півріччі 2014 р. забезпечили торгівля, на яку припадає 0,9 в. п. приросту, сфера транспорту – 0,5 в. п., сільськогосподарське виробництво – 0,3 в. п. Водночас, якщо у січні-червні 2012 р. переробна промисловість сформувала 2,0 в. п. приросту ВВП, у січні-червні 2012 р. вона зростання не забезпечувала.

Таким чином, якщо економічне зростання у 2013 р. забезпечувалось передусім виробничими галузями економіки, у 2014 р. ситуація дуже змінилась – приріст ВВП у першому півріччі сформовано насамперед сферами транспорту і торгівлі, а також задоволенням платоспроможного попиту населення внаслідок зростання доходів. Доходи населення у січні-червні 2013 р. порівняно з відповідним періодом 2012 р. збільшилися на 13,6 %, при цьому витрати на придбання товарів та послуг зросли на 16,5 %, чому сприяло збереження низької інфляційної динаміки в економіці [7, ст. 6 – 7].

Рисунок 2. Динаміка доданої вартості за видами діяльності у 1 – 2 кварталах 2014 р., % [7, ст. 6]

Станом на 2013 рік можна виділити такі тенденції фінансового ринку, які у свою чергу поділяються на позитивні та негативні. Першою такою позитивною тенденцією є призупинення негативних тенденцій, тобто, банківська система демонструє помірне зростання основних фінансових показників:

1) за 11 місяців 2013 р. чисті активи зросли на 10,9%, до 1044,5 млрд. грн., капітал збільшився на 13,3%, до 156 млрд. грн., кредитний портфель зріс на 9,6%, до 827,6 млрд. грн. (за рахунок кредитування бізнесу, яке зросло на 13,8%, натомість кредитний портфель фізосіб скоротився на 4,6%), обсяг клієнтських коштів збільшився на 13,8%, до 471,8 млрд. грн. [26, ст. 11].

2) Частка іноземного капіталу перевищує 40% в сукупному капіталі БСУ, з них 25% - російський капітал, який прийшов «серйозно й надовго»;

3) Концентрація банківського ринку поступово підвищується (CR5 наближається до 40%), але залишається незначною порівняно з російською та європейською практиками (CR5 знаходиться на рівні 50% та 60% відповідно); наразі ризик концентрації є прогнозованим.

4) Триває консолідація банківського ринку, зокрема злиття та поглинання (ПУМБ та Донгорбанк), продаж невеликих банків стратегічним інвесторам, приєднання до великих банків (Сбербанк Росії та Фольксбанк); 21 банк ліквідується за рішенням НБУ, іноземні банки скорочують свою присутність в

Україні, в рамках перегляду загальних стратегій присутності в регіоні ЦВС (Сведбанк, СЕБ банк, Форум).

Негативними тенденціями фінансового ринку є:

- якість кредитного портфеля залишається низькою: при офіційному зменшенні частки проблемної заборгованості в 2012 р. з 11,2% до 9,7% (НБУ), закордонні експерти (МВФ, Fitch, McKinsey) оцінюють рівень токсичних кредитів у 40% з тенденцією до стабілізації;
- залишається надмірним кредитування пов'язаних сторін: середній рівень кредитів, що надані банками СНД, зокрема, України інсайдерам, складає близько 10% від сукупного кредитного портфеля та 50% від акціонерного капіталу банків, що в 5 разів перевищує показники банків ЦВС;
- в Україні зберігається найбільше в Європі співвідношення високоризикових споживчих кредитів до ВВП – 33%;
- слабка ресурсна база: підвищена залежність від фондування при обмеженому доступі до ресурсів зовнішнього ринку прийнятної вартості та низькому рівні довіри з боку внутрішнього інвестора;
- значний рівень проблемної заборгованості впливає на фінансовий результат банківської системи: за 11 місяців 2011 р. відрахування в резерви під проблемні кредити становлять 35,2 млрд. грн. (майже 27% сукупних витрат банків), а чистий збиток БСУ складає 4,8 млрд. грн. (Рис. 3).

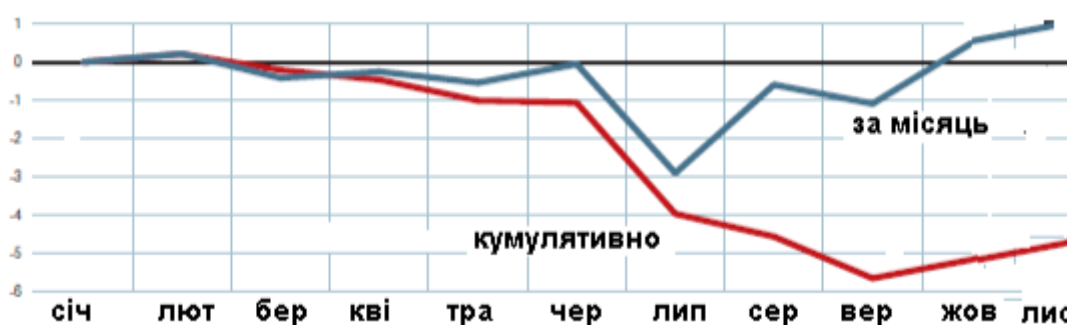

Рисунок 3. Фінансові результати роботи банків України в 2013 р., млрд. грн. [26, ст. 12]

Процес ЕЗ є найголовнішою економічною цінністю, оскільки його результати та наслідки мають прогресивний соціально-економічний зміст.

Зростаюча економіка володіє більшою здатністю задовольняти нові потреби й вирішувати соціально-економічні проблеми як в середині країни, так і на міжнародному рівні [16, ст. 22].

На сучасному етапі розвитку метою української економіки є забезпечити стаке економічне зростання за рахунок системної технологічної модернізації та структурної перебудови економіки.

За останній рік Україні вдалося дещо покращити свої позиції за показником глобального індексу конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму, посівши 73 місце серед 144 країн порівняно із 82 місцем серед 142 країн світу роком раніше. Загалом на сучасному етапі розвитку світової економіки стійке зростання високотехнологічного виробництва вважають ключовим чинником конкурентоспроможності національних економік [17, ст. 4].

У той час, коли тривала робота над Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2013, перспективи світової економіки, як і минулого року, не були стабільними. Другий рік поспіль глобальне зростання економіки лишається на історично низькому рівні. Згідно з очікуваннями експертів, темпи розвитку провідних економічних центрів — зокрема, провідних розвинених економік і таких, що розвиваються, — будуть сповільненими у 2013–2014 роках. При цьому підтверджується теза щодо повільного й слабкого відновлення глобальної економіки.

Тому можна сказати, що конкурентоспроможні економіки сприяють підвищенню продуктивності, що дає змогу підтримувати високий рівень доходів і забезпечує наявність необхідних механізмів задля досягнення стійких економічних результатів. Упродовж більше ніж тридцяти років у звітах про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, аналізується і порівнюється багато факторів — складників національної конкурентоспроможності [8, ст. 12].

Загалом на сучасному етапі розвитку світової економіки стійке зростання високотехнологічного виробництва вважають ключовим чинником конкурентоспроможності національних економік.

Остання фінансово-економічна криза підтвердила цю тезу, оскільки саме економіки з потужним високотехнологічним виробництвом виявились стійкішими в умовах кризи. Розвинені країни світу вже давно й успішно здійснюють модернізацію національних економік, що насамперед передбачає перехід до енерго-, матеріало- та працеаощаджуючих технологій, тобто до максимально ефективного використання всіх видів економічних ресурсів.

Водночас динаміка української економіки характеризується наявністю низки системних проблем, що потребують невідкладного вирішення та формують ризики для подальшого економічного зростання – це насамперед критичний стан основних засобів, висока ресурсо- та енергоємність виробництва, низький технологічний рівень та низька інноваційна спроможність економіки.

Однією з основних проблем відтворення в українській економіці є критичний стан основних засобів, ступінь зношеності яких непинно зростає, досягши 74,9 % у 2012 р. Експлуатація застарілих основних засобів призводить до спрямування значної частини капіталовкладень на підтримку існуючого технологічного рівня підприємств. Наслідком цього стало збільшення залишкової вартості основних засобів за рахунок їх ремонту, а не впровадження нових, сучасніших технологічних процесів. Відсутність дієвих стимулів для інвестування у технологічне переобладнання виробництва призвела до критичного стану основних засобів у низці галузей реального сектору, зокрема, у транспорті і зв'язку ступінь зношеності у 2012 р. становив 94,4 %, у переробній промисловості – 66,8 %, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 60,7 % (Рис. 4).

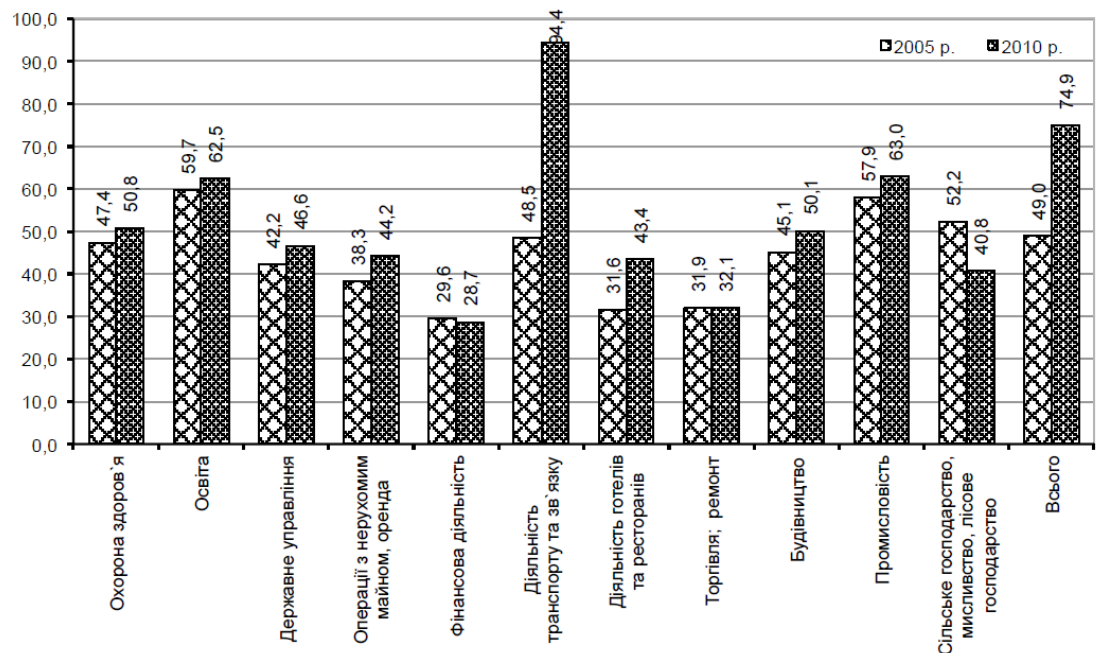

Рисунок 4. Ступінь зношеності основних фондів за видами економічної діяльності, % [17, ст. 5 – 6]

Стрімко погіршується стан матеріально-технічної бази у низці галузей промисловості. При цьому найкритичніша ситуація склалася на підприємствах машинобудівної галузі, де ступінь зношеності основних засобів становив 83,4 %, а також хімічної та нафтохімічної промисловості та виробництва коксу і продуктів нафтоперероблення, де цей показник наближався до 70 % [17, ст. 5 – 6].

На 2013 р. на основі оптимістичного прогнозу розвитку економіки України в Закон про державний бюджет було закладено досить високу динаміку зростання видатків держбюджету і, відповідно, амбіційний план щодо обсягу мобілізації фінансових ресурсів (Табл. 1).

Таблиця 1.

Показники виконання державного бюджету в 2014 р.

	2013 р. (факт), млрд.грн.	2014 р. (план), млрд. грн.	Зростання,%	Січень – серпень 2013 р.	% від річного плану
Доходи держбюджету	314,6	372,3	318,3	220,7	759,3
Видатки держбюджету	333,5	404,3	21,2	234,2	57,9
Дефіцит держбюджету	23,6	31,1	32,3	16,7	53,5

Проте через гальмування темпів економічного зростання, зниження інфляції та зростання безробіття доходи державного бюджету в поточному році характеризуються нижчою динамікою зростання. Зокрема, у січні-серпні до бюджету надійшло 220,7 млрд грн. (або 59,3 % річного плану), що лише на 9,3 % (18,8 млрд грн) більше, ніж відповідний показник 2012 р. товарів для господарюючих суб'єктів; встановлюються порядок проведення обов'язкового продажу і розміри надходжень в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу

Перспективи розвитку економіки України у 2014 р. значною мірою визначатимуться умовами торгівлі на світових товарних ринках, результативністю заходів щодо активізації зростання в розвинутих країнах, привабливістю України для прямих та портфельних інвесторів.

Збереження позитивних показників макроекономічної динаміки в Україні, зокрема – досягнення у 2014 р. темпу зростання ВВП на рівні 4 %, необхідного для належного фінансування запланованих видатків Державного бюджету, вимагатиме суттєвого послаблення залежності національної економіки від кон'юнктури світових ринків. Це може бути досягнуто шляхами посилення ролі

внутрішніх чинників економічної динаміки та надання додаткової підтримки діяльності українських компаній на зовнішніх ринках з метою підвищення їх експортної конкурентоспроможності [7, ст. 22].

4. Шляхи забезпечення стабільності економічного зростання в Україні

Після жорсткої фінансово-економічної кризи, в якій Україна опинилася серед найбільш потерпілих країн, економіка нашої країни демонструє поступове відновлення. Сповільнення кризових процесів у світовій економіці та перехід значної кількості країн – торговельних партнерів України до поступової макроекономічної стабілізації та відновлення в них процесів економічного пожвавлення створили середовище, яке, з одного боку, знизило глобальні ризики для економічної активності, а з іншого – уможливило започаткування економічного зростання в економіці України.

Економічне зростання відтворюється шляхом задіяння наявних факторів виробництва та використання діючих технологій. Така модель зростання за збереження значних ризиків щодо стійкості зовнішнього попиту та відсутності заходів щодо формування внутрішнього ринку має значні обмеження, які зумовлять виникнення низки проблем фінансового та структурного характеру для подальшого економічного розвитку країни.

Отже, протягом двох кварталів 2013 року головним джерелом економічного зростання в Україні стали зростаючий зовнішній попит і накопичення запасів, забезпечивши в середньому в першому півріччі 10,9 в. п. приросту валової доданої вартості [27].

Для того, щоб забезпечити стабільне економічне зростання в Україні потрібно створювати регіональні центри з інформаційної, фінансової підтримки малого бізнесу та його правового супроводження. Такі центри повинні мати розгалужену структуру і охоплювати всі регіони України. Адже їхня діяльність має полягати в наданні інформації з питань законодавства щодо врегулювання підприємницької діяльності, що вирішуються на рівні місцевої влади. А також маркетингових послуг — інформації про можливості виходу на нові ринки, пошук потенційних партнерів, про можливості та умови виходу на іноземні ринки, про державні та приватні іноземні програми економічного сприяння, про можливості отримання грантів, допомогу щодо розробки та оформлення документів для отримання кредиту тощо. Одним з обов'язкових напрямків діяльності подібних

центрів має стати допомога у підготовці управлінського персоналу для новостворених підприємницьких структур та їхнє правове супроводження протягом одного-двох років.

Недостатня кількість в органах місцевої влади кваліфікованих фінансових менеджерів, здатних прорахувати ефективність інвестиційного проекту, термін його окупності та провести кампанію із залучення достатнього фінансування обраного проекту. Для поліпшення ситуації у цьому напрямку, державі варто розробити програму з надання інформаційних послуг органам місцевого самоврядування щодо операцій на ринку займів, створити кілька пілотних проектів в окремих регіонах та на їхньому прикладі провести практичні навчання для представників регіональних фінансових відомств.

А також створення комунальних інвестиційних банків з напрямками діяльності – інвестування проектів розбудови економічної та соціальної інфраструктури будуть сприятливим кроком до стабільності економічного зростання. Такі проекти здатні здешевити вартість транспортних, комунікаційних послуг, вартості енергоресурсів і сприяти здешевленню продукції та послуг, які виробляються у підприємстві, інвестування проектів малого бізнесу, перспективних з економічної точки зору та таких, що розглядатимуться як пріоритетні завдання економічного розвитку регіонів [19, ст. 27 – 29].

Враховуючи також можливості органів місцевого самоуправління щодо регулювання рівня місцевих податків та зборів, а також пільгового надання комунальної власності у користування, можна очікувати, що продумана інвестиційна політика на місцевому рівні здатна пожвавити процес економічного розвитку. Оскільки, інвестиційна політика є пріоритетним завданням економічної політики держави на шляху до перетворення короткотермінового зростання на позитивну тенденцію економічного оздоровлення держави [6, ст. 59 – 66].

Важливим чинником мінімізації негативних наслідків світової кризи для України Президент назвав зростання внутрішнього попиту та підвищення стійкості економіки держави до зовнішніх ризиків шляхом стимулювання ділової активності, впровадження реформ.

Отже, економічне зростання в Україні має відновлювальний характер і використовує фактори індустріального технологічного укладу. Для створення фундаменту довгострокового економічного зростання необхідно забезпечити реальні конкурентні переваги національної економіки через її структурні перетворення та сучасні технології.

Також слід додати те, що в основі економічного зростання країни лежить державна політика, яка охоплює велику кількість сегментів регулювання, важливою її складовою є фінансова політика, яка визначає пріоритети в розвитку фінансових відносин і покликана забезпечувати фінансову стабільність.

Під фінансовою стабільністю банківської системи розуміють міру повноти та якості вирішення завдання, поставленого перед банківською системою, виконання нею своєї місії, що забезпечує досягнення позитивного фінансового результату, що одночасно сприяє покращенню економічного зростання [22, ст. 119 – 120].

Тобто для стабільності економічного зростання України потрібно удосконалювати стійкість банківської системи, стан платіжного балансу, а також фінансова стабільність залежить від обсягів внутрішньої і зовнішньої заборгованості, коливання курсів валют, обсягу грошей в обігу, темпів інфляції та інших чинників. Варто зазначити, що ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності відіграє банківська система.

Стабільність банківської системи формує передумови ефективного функціонування економіки, забезпечує керованість фінансового ринку й оптимальну рівновагу між попитом і пропозицією грошей. Досягнувши бажаних результатів стабільності банківської системи, необхідно формувати пріоритети фінансової політики, спрямовані на забезпечення економічного зростання за рахунок проведення інституційних і структурних перебудов у банківській системі, оскільки розвинута і стабільна банківська система є передумовою економічного зростання [22, ст. 121].

Щоб досягти економічної стабільності повинні бути виконанні ще такі завдання як:

- формування впливових інструментів регулювання розмірів та структури грошової пропозиції з метою мінімізації монетарних чинників інфляційних процесів;
- зведення до мінімуму немонетарних чинників інфляції;
- розбудова на пріоритетних засадах системи інвестиційного кредитування структурної модернізації реального сектору економіки;
- зниження валютних ризиків [5, ст. 32 – 33].

Висновок

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що економічне зростання – це процес збільшення товарів та послуг, які виробляє національна економіка або по іншому це збільшення реального обсягу ВВП і НД.

Економічне зростання залежить від кількості та якості економічних ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, а також від продуктивності праці, яке відбувається на основі впровадження НТП. Оскільки основними чинниками економічного зростання є: праця, капітал, земля та підприємницькі здібності. Вони є між собою тісно взаємопов'язані та переплетенні.

Головними рушіями економічного зростання першої були добувна промисловість, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води, торгівля, транспорт та сфера операцій з нерухомим майном. Негативний внесок здійснювали будівництво та фінансова діяльність. Прискорення другого кварталу було забезпечене насамперед зростанням у сільському господарстві та торгівлі, натомість переробна промисловість продемонструвала негативний показник. Але попри помітне уповільнення динаміки економічного зростання у 2014 р., зберігається висока динаміка інвестиційної діяльності, а частка валового нагромадження основного капіталу у структурі ВВП залишається дуже низькою.

За останні два роки розвиток економічного зростання в Україні покращився завдяки економічній політиці: курсу уряду на заборону бартерних розрахунків та взаємозаліків, реформуванню сфери державних фінансів, змінам у податковій системі, грошово-кредитній та фінансово-валютній політиці, упорядкуванню енергетичної сфери. Увесь цей перелік чинників суттєво вплинув на позитивні економічні зрушення.

Адже головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету.

Одним із найважливіших завдань, яке безпосередньо пов'язане з перспективами подальшого зростання, є інвестиційна підтримка галузей, котрі виробляють високотехнологічну продукцію.

Під економічним зростанням розуміють здатність країни виробляти більший обсяг товарів і послуг. Іншими словами, економічне зростання означає розширення межі виробничих можливостей країни і виражається переміщенням кривої виробничих можливостей вправо. Теорія економічного зростання аналізує фактори, або процеси, що його забезпечують, ті сили, які зумовлюють швидке зростання могутності країни і навпаки.

Економічне зростання само по собі розглядається як важлива економічна мета, оскільки збільшення обсягу продукції в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня життя в країні. Зростання реального продукту зумовлює підвищення матеріального добробуту і відповідає принципам мінімізації витрат.

Зростаюча економіка, спроможна задовольняти нові потреби людей та розв'язувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. А також вона характеризується приростом річного реального продукту, який може використовуватися для ефективнішого задоволення існуючих потреб або для розробки нових програм. Збільшення реальних заробітків розширює можливості будь-якої сім'ї без відмови у споживанні інших життєвих благ.

У свою чергу економічне зростання дозволяє країні боротися з бідністю та забрудненням довкілля без падіння існуючого рівня споживання, скорочення обсягів інвестицій і виробництва суспільних благ. Економічне зростання полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів. Економіка, що динамічно розвивається, на противагу статичній економіці знімає перепони, породжені обмеженістю обсягів виробництва, і дозволяє суспільству повніше реалізувати поставлені економічні цілі та здійснювати нові широкомасштабні програми.

З урахуванням сучасного макроекономічного стану очевидна необхідність розроблення нового підходу до розв'язання проблем економічного зростання в Україні. Цей підхід повинен поєднувати у собі заходи грошово-кредитного

регулювання і політику розвитку виробництва із залученням усіх можливих фінансових ресурсів. Безпосередній механізм проведення необхідних для досягнення економічного зростання перетворень досить складний. Він передбачає поєднання різноманітних заходів не тільки економічного, а й законодавчого характеру. Всі зусилля держави повинні бути спрямовані на створення умов для першочергового освоєння вітчизняними товаровиробниками внутрішнього ринку.

У 2014 р. спостерігається зниження темпів економічної активності як у країнах з розвинутою економікою, так і в країнах з ринками, що розвиваються.

Аналіз досліджуваної теми дозволяє зробити висновок, що при збереженні позитивних показників макроекономічної динаміки в Україні, зокрема – досягнення у 2013 р. темпу зростання ВВП на рівні 4 %, необхідного для належного фінансування запланованих видатків Державного бюджету, вимагатиме суттєвого послаблення залежності національної економіки від кон'юнктури світових ринків. Це може бути досягнуто шляхами посилення ролі внутрішніх чинників економічної динаміки та надання додаткової підтримки діяльності українських компаній на зовнішніх ринках з метою підвищення їх експортної конкурентоспроможності. А також з метою досягнення прогнозних темпів зростання у 2013 р. темпи зростання інвестицій повинні забезпечувати збільшення норми нагромадження капіталу принаймні до 20 %.

Список використаних джерел

1. Білецька Л. В. Економічна теорія: Навчальний посібник / Л. В. Білецька, Білецький О. В., Савич В. І. – К: Центр учбової літератури, 2009. – 682 с.
2. В Україні очікується збереження економічного зростання, - Янукович: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua>.
3. Державна програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 та 2014 роки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.
4. Еволюція теорій економічного зростання: [Економічний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua>.
5. Економіка України на шляху від депресії до зростання: джерела, важелі, інструменти:[Електронний ресурс]. – Режим доступу. - <http://old.niss.gov.ua/>.
6. Єфименко Т. І. Економічне зростання – основа підвищення добробуту громадян / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2008. - №8. – с. 3 – 12.
7. Жаліло Я. А. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Я. А. Жаліло // Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична доповідь. – Київ. – 2012. – 33 с.
8. Зверяков М. І. Перспективи формування нової активності економічного зростання / М. І. зверяков // Фінанси України. – 2007. - №9. – С. 59 – 66.
9. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feg.org.ua>.
10. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / За ред. В. В. Кириленка. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 233 с.

11. Ковальов В. В. Економічне зростання: теоретичний аспект / В. В. Ковальов // Збірник наукових праць. Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. - №2(13). – С. 393 – 395.
12. Ковальчук В. Історія економічних вчень: Навч.-метод. посібник / В. Ковальчук, М. Сарай. – Тернопіль: Астон, 2002. – 126 с.
13. Комарницький І. Ф. Економічна теорія: Навчальний посібник / І. Ф. Комарницький. – Чернівці, 2006. – 334 с.
14. Мазурук П. П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / П. П. Мазурук. – К. Знання, 2006. – 477 с.
15. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія: У трьох томах / С. В. Мочерний. – К: Академія, 2000. – 864 с.
16. Онуфрик П. І., Табачук А. Я. Економічне зростання, сталий розвиток та українські реалії / П. І. Онуфрик, А. Я. Табачук // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів. – 2009. – №19(7). – С. 180 – 186.
17. Особливості моделі економічного зростання України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua>.
18. Павлюк А. П. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України / А. П. Павлюк // Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична доповідь. – Київ. – 2013. – 48 с.
19. Перепьолкіна О. О. Економічне зростання в умовах перехідної економіки / О. О. Перепьолкіна // Фінанси України. – 2005. – №5. – С. 110 – 121.
20. Попова В. Реалії та перспективи економічного зростання в Україні / В. Попова // Економіка України. – 2007. - №6. – С.23 – 29.
21. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році. – 253 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

22. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbo.gov.ua/>.
23. Стабільність банківської системи – запорука економічного зростання в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
24. Сучасний стан і тенденції економічного та соціального розвитку регіонів України. / Національний інститут стратегічних досліджень. – 50 – 74 с. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua>.
25. Ткаченко Ю. В. Регіональна економічна політика як складова економічного зростання / Ю. В. Ткаченко // Збірник наукових праць. – Київ. – 2012. – №1(17). – С.18 – 32.
26. Україна та світ у 2012 році: прогнози і тенденції розвитку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kreditprombank.com>.
27. Шляхи забезпечення стійкості економічного зростання в умовах ризиків "другої хвилі" світової фінансово-економічної кризи": [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>.
28. Юхименко П. І. Історія економічних учень: Навчальний посібник / П. І. Юхименко. – К: Знання, 2002. – 514 с.